

Historie St. Annastraat 73 Nijmegen

Bron: Monumenten.nl

Inleiding

WOONHUIS met HEK uit ca. 1890. Het pand is in 1889 ontworpen door architect Scheltema en heeft dienst gedaan als zijn eigen woonhuis. De baksteenarchitectuur van dit pand wordt gekenmerkt door invloeden van de neogotiek. Stilistisch wijkt het pand af van de woonhuizen in de omgeving, die merendeels in neorenaissance-stijl met witte speklagen zijn opgetrokken. Het woonhuis maakt onderdeel uit van de aaneengesloten oostelijke gevelwand van de St. Annastraat in de zogenaamde "19de eeuwse gordel" van Nijmegen. Deze stadsuitleg met singels uit de periode 1880-1920 is als stadsbeeld beschermd. Karakteristiek is de afscheiding van de voortuin door een smeedijzeren spijlen-HEK met pijlpunten. Het hek is geplaatst op een laag muurtje met ezelsrug en tussen gemetselde hekpijlers (decoratieve patronen in zwarte baksteen).

Omschrijving

Geheel onderkelderd tweebeukig WOONHUIS van twee bouwlagen en zolderverdieping op rechthoekig grondplan. De smalle linker beuk heeft aan de achterzijde een kleine uitbouw. De tweede bouwlaag van deze uitbouw is niet oorspronkelijk.

Het flauw hellende ZADELDAK heeft de nokrichting evenwijdig aan de voorgevel, is gedekt met gesmoorde kruispannen en watert af via houten bakgoten. Het dakschild aan de voorzijde wordt gedomineerd door een grote gemetselde dakkapel, waarin een stolpraam onder een blinde korfboog (betegeld boogveld). Achter de trapgevel van de dakkapel gaat een met pannen gedekte aankapping schuil. De treden zijn afgedekt met ezelsruggen. De trapgevel wordt bekroond door een smeedijzeren ornament. Links van deze gemetselde dakkapel bevindt zich een kleine houten dakkapel met draairaam en zinken spits.

De bakstenen gevels zijn in kruisverband gemetseld met gesneden voegen. De asymmetrisch ingedeelde VOORGEVEL wordt horizontaal geleed door een uitgemetselde en grijs geschilderde plint, een wit geschilderde bakstenen waterlijst ter hoogte van de verdiepingsvloer, en een afsluitende sierlijst van profielstenen waarop de goot rust. De lijsten worden 'ondersteund' door lisenen, halfronde en rechthoekige colonetten. De geprofileerde kraagstenen zijn wit geschilderd. De gevelopeningen worden korfboogvormig afgesloten. De dagkanten en archivoltten zijn uitgevoerd in meerdere kleuren profielstenen (kwarthol en -bol). De kozijnen zijn voorzien van vellingen en/of kwartronde profielen.

De ingang is ondergebracht in een inpandig en boogvormig afgesloten portiek met hardstenen trap en segmentboognis. De bewerkte houten deur is voorzien van briefpanelen en een smeedijzeren rooster met de letter "S" (van Scheltema?). Boven deze entree bevindt zich op de verdieping een smal venster met enkelruits onderraam en glas-in-lood bovenlicht. Het boogveld is gevuld met tegels (geometrisch patroon met gestileerde bloemmotieven). De bredere rechter beuk heeft op de begane grond een rechthoekige gemetselde erker met twee gekoppelde vensters aan de voorzijde. Deze vensters bestaan uit enkelruits schuiframen en glas-in-lood bovenlichten. Doordat houten panelen aan de onderzijde van de vensters kunnen worden weggedraaid, fungeren deze openingen tevens als toegangen tot het voorliggende bordes. Dit verhoogde platvorm met smeedijzeren hek is onlangs gereconstrueerd. De erker heeft een schuin gemetselde afdekking en een balkon. Het balkon is afgezet met een smeedijzeren hek tussen gemetselde zijmuurtjes met ezelsruggen. Het balkon is bereikbaar via twee openslaande glasdeuren, die zijn geplaatst in een bewerkt kruiskozijn met glas-in-lood bovenlichten. Het boogveld is gevuld met tegels (geometrisch patroon met gestileerde bloemmotieven).

De ACHTERGEVEL is veel soberder uitgevoerd. De uitgespaarde muuropeningen worden afgesloten door een blinde segmentboog, een strek of een rollaag. De eerste bouwlaag heeft een dubbele tuindeur met luiken en tweeruits bovenlicht. Deze deuren openen op een houten bordes met trap. Onder het bordes bevinden zich twee kelderlichten. Boven de tuindeur bevindt zich op de verdieping een kruiskozijn met enkelruits (draai-)ramen. De plat

gedekte uitbouw heeft in de eerste bouwlaag een paneeldeur met luiken en een bovenlicht en twee draairamen; en in de later toegevoegde tweede bouwlaag twee grote samengestelde ramen. De RUIMTELIJKE INDELING van het woonhuis bestaat uit twee beuken. Aan de voorzijde van het huis is de linker beuk (portiek en gang) beduidend smaller dan de rechter beuk (voorkamer). Aan de achterzijde van het huis is de trappenhal in de linker beuk ongeveer even breed als de achterkamer in de rechter beuk. De voor- en achterkamer in de rechter beuk zijn met elkaar verbonden door openslaande deuren. Deze indeling herhaalt zich min of meer in de tweede bouwlaag. In het pand is een groot aantal oorspronkelijke INTERIEURELEMENTEN bewaard gebleven. De gang heeft een tegelvloer (Franse lelie, zigzag-lijst en driepasmotieven), een lambrisering van tegels met Moorse patronen, wanden van schoonmetselwerk en een plafond van troggewelven. In de trappenhal bevindt zich een zwart, oker en rood geblokte tegelvloer, een bordestrap met twee armen en gedraaide spijlen, een plafondbetimmering van kraalschroten. In de voorkamer zijn de parketvloer, een eenvoudige lambrisering en een schoorsteenmantel bewaard gebleven. Zeer opmerkelijk zijn de plafonds in de voor- en achterkamer. Deze plafonds bestaan uit rechthoekige panelen met schilderingen op doek: indeling in vlakken door lijnen, cirkels met de letter "C" en "H", wapenschilden, bladmotieven en diamantkoppen. De originele paneeldeuren zijn gehout (donker in de woonkamers en in een lichte kleur elders).

De voortuin wordt afgescheiden door een smeedijzeren spijlenHEK met pijlpunten. het hek is geplaatst op een laag muurtje met ezelsrug en tussengemetselde hekpijlers met decoratieve patronen in zwarte baksteen.

Waardering

WOONHUIS en HEK uit ca. 1890.

- Van architectuurhistorische waarde als typologisch goed voorbeeld van een laat negentiende eeuwse tweebeukig woonhuis dat is opgenomen in een aaneengesloten gevelwand. Betrekkelijk zeldzaam en gaaf bewaard gebleven is de zorgvuldig gedetailleerde baksteenarchitectuur met invloeden van de neogotiek. Voorts bevat het pand een groot aantal oorspronkelijke interieurelementen. Met name de plafonds met op doek geschilderde panelen in de kamers en suite zijn bijzonder.
- Van stedenbouwkundige waarde als onderdeel van de als stadsbeeld beschermde zogenaamde "19de eeuwse gordel" van Nijmegen. Karakteristieke elementen van deze stadsuitleg, zoals aaneengesloten gevelwanden met erkers, dakkapellen en voortuinen met hekwerken, zijn ook bij onderhavig pand aanwezig.
- Van cultuurhistorische waarde als herkenbaar element uit een maatschappelijke ontwikkeling. Het pand is gebouwd als huisvesting voor de nieuwe en kapitaalkrachtige stedelijke elite, die zich bij voorkeur vestigde in kapitale herenhuizen aan de grote uitvalswegen rond de oude stad; een uitleg die met het verwijderen van de vestingwerken aan het eind van de 19de eeuw mogelijk was geworden.